

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de modelhoeve 'Boskasteel' in het kader van de wederopbouw in Langemark-Poelkapelle (Poelkapelle)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Langemark-Poelkapelle, gegeven op 11 februari 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 14 maart 2019, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de modelhoeve 'Boskasteel' in het kader van de wederopbouw aantoonst;

Overwegende dat de modelhoeve 'Boskasteel' in het kader van de wederopbouw als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De hoeve 'Boskasteel' werd na de Eerste Wereldoorlog gebouwd als vergoeding voor geleden oorlogsschade. De ex situ wederopbouw ervan compenseerde het vernietigde kasteel met kleine hoeve van de familie du Jardin, dat voor de oorlog verderop gelegen was. Onveranderlijk in Duits gebied gelegen, nabij het bos van Houthulst en vanaf november 1917 op minder dan een kilometer van de frontlinie is de locatie van de latere modelhoeve onlosmakelijk verbonden met het oorlogsgeweld van 1914-1918. Na de oorlog werd, zowel in België als in Frankrijk, de verwoeste frontstreek opnieuw bewoond en in cultuur gebracht. De hoeve 'Boskasteel', na de oorlog gebouwd op ongeveer 100 meter van het verwoeste kasteel, getuigt van de wil en de daadkracht van de bevolking om na de oorlog de verwoeste frontstreek opnieuw in cultuur te brengen;

Overwegende dat de modelhoeve 'Boskasteel' in het kader van de wederopbouw als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De hoevenaam 'Boskasteel' verwijst naar het bos van Houthulst en het vooroorlogse kasteel du Jardin dat in de 19de eeuw nog omringd was door bos. Gelegen in het frontgebied kwam het kasteel met bijhorende kleine hoeve van de Brusselse familie du Jardin volledig verwoest uit de Eerste Wereldoorlog. Door een wetswijziging op de vergoeding van oorlogsschade in 1921 kon de eigenaar in de plaats van het verwoeste kasteel herop te bouwen verderop een grote hoeve oprichten. De jaarankers "1924" plaatsen deze hoeve op expliciete wijze in de wederopbouwperiode na de Eerste Wereldoorlog.

De model- en herenhoeve werd niet verpacht maar uitgebaat door een (landbouw)ingenieur. De familie du Jardin had er steeds de herenwoning en een garage ter beschikking. De sierlijk uitgewerkte herenwoning en koetshuis, die naar de straat en de dreef gericht zijn, maken het 'Boskasteel' architecturaal herkenbaar als herenhoeve. Op het erf begint rechts van de herenwoning de leefwereld van de landbouwer en het personeel, met woonvertrekken boven de koeienstal, toegankelijk via een aparte deur, en de aansluitende stallen, voeder- en machinekamer, en schuur.

In de hoeveconfiguratie en de schikking van de diverse functies en stallen werd de hygiëne en de gezondheid van mens en dier centraal gesteld. Deze configuratie maakte ook een rationalisatie van het zware labuur mogelijk. Hieraan werd een verregaande mechanisatie gekoppeld met een eigen elektriciteitsproductie, een automatische watervoorziening en een smalspoornet dat voor de voederbevoorrading en de mestafvoer van de diverse stallen zorgde. Uitzonderlijk voor het interbellum is ook de sterke nadruk op de varkensteelt die reeds bij de bouw circa 1924 aanwezig was. Tijdens het interbellum werd de vooruitstrevende landbouwwuitbating aanbevolen als model, dat door scholen en landbouwverenigingen van de Boerenbond bezocht werd. Binnen de ontwikkeling van het historisch landbouwbedrijf en meer bepaald van de hoeves die na de oorlog heropgebouwd werden in de Verwoeste Gewesten van West-Vlaanderen neemt de hoeve 'Boskasteel' dan ook een unieke plaats in;

Overwegende dat de modelhoeve 'Boskasteel' in het kader van de wederopbouw als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De hoeve 'Boskasteel' vormt een kwalitatief voorbeeld van een grote hoeve-uitbating die na de Eerste Wereldoorlog heropgebouwd werd in de Verwoeste Gewesten van West-Vlaanderen. Als modelhoeve is het 'Boskasteel' schatplichtig aan het in 1918 door Alfred Ronse en architect Théodore Raison gepubliceerde modelboek *Fermes-types et constructions rurales en West-Flandre*. Een uitgekende gebouwenconfiguratie spoort hierbij samen met een regionalistische vormtaal. Bij het 'Boskasteel' werden de principes van Ronse en Raison toegepast op een U-vormige gesloten hoeveconfiguratie. Het uitgesproken volumespel met herhaling van brede en smalle volumes, gerelateerd aan de hoogte van de daken, is niet enkel architecturaal bepalend, maar geeft ook het bouwprogramma met van elkaar gescheiden functies aan. Deze functies laten zich lezen als: het woongedeelte, de koeienstal (noordvleugel), het melkhuis, de voeder- en machinekamer, de paardenstal (oostvleugel), de kalverstal en de schuur (zuidvleugel). De imposante volumes van de herenwoning en van de schuur met geïncorporeerd wagen- en koetshuis zijn aan de straatzijde afgesloten door in het oog springende brede en hoge zijtuitgevels, die meteen ook de haakse vleugels afsluiten. Boven het portaal en de erker van de herenwoning en boven de koetspoorten zijn deze tuitgevels uitgewerkt met sierlijke baksteennissen, waardoor ze elkaars spiegelbeeld vormen. Als hart van de moderne veeteelhoeve is ook de tuitgevel van de voeder- en machinekamer in de asymmetrische oostvleugel sierlijk uitgewerkt met een superpositie van poort, laadvenster en hijskap. De regionalistische tuitgevels met aandaken en vlechtingen, aan de erfzijde aangevuld met een tiental lagere dakvensters met tuitgevel, creëren een subtiel spel van zichtlijnen. Eveneens regionalistisch geïnspireerd zijn de steunberen en de afwisseling van de korfboogdeuren en -poorten met rechthoekige vensters onder korfbogige ontlastingsbogen. In lijn met het modelboek is de vormtaal van het 'Boskasteel' geïnspireerd op de regionale landelijke architectuur van de 16de en 17de eeuw. Deze vormtaal gaat samen met het traditionele materiaalgebruik van rode baksteen en dito pannen. Dit stond echter het gebruik van moderne materialen zoals beton en ijzer voor de overspanning van de stallen niet in de weg. Erg uitzonderlijk is ook de aanwending van beton voor de imposante neo-renaissanceschouw in de herenwoning.

De dreef met notelaars en omgevend grasland verbindt de statige erftoegang met ijzeren hekken en bakstenen pijlers met de achterin gelegen, U-vormige hoeveconfiguratie. De dreef creeert een zichtas op de tuitgevel van de machinekamer met jaarankers "1924". Deze ankers duiden meteen het bouwjaar van de volledige hoeve, ook van de varkensstal. Alhoewel deze stal vanaf de straat achter de U-vormige hoeveconfiguratie schuilgaat, vormt hij een indrukwekkend volume van bijna 50 meter lang onder een doorgetrokken laag zadeldak. Deze sobere stal, geritmeerd door stalvensters onder betonnen later en uitloopleukjes voor de varkens, maakt integraal deel uit van de uitgekende hoeveconfiguratie. Via een lange gang

staat hij immers in verbinding met het hart van het veeteeltbedrijf, gevormd door de voeder- en machinekamer in de U-vorm;

Overwegende dat de modelhoeve 'Boskasteel' in het kader van de wederopbouw als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De wederopbouw van de tijdens de Eerste Wereldoorlog verwoeste hoeves vormde een kans om het landbouwbedrijf te rationaliseren. De aandacht ging hierbij uit naar hygiëne en gezondheid van mens en dier, en naar het verminderen van het zware labeur. De uitgekende hoeveconfiguratie en de schikking van de onderling afgescheiden functies droeg bij aan beide aandachtspunten. Zo nam de afgescheiden voeder- en machinekamer een centrale plaats in op de modelhoeve 'Boskasteel', waren er aparte stallen voor bijvoorbeeld koeien en kalveren, en werd er een hygienische buffer ingebouwd tussen het melkhuis en de koeienstal. Een andere eenvoudige verbetering betrof het vervangen van tweeledige staldeuren door schuifdeuren- en poorten.

Op de modelhoeve 'Boskasteel' ging men echter een stap verder in de technische vernieuwingen. Men liet zich hierbij duidelijk inspireren door het in 1918 door Ronse en Raison uitgegeven modelboek. Zo was het 'Boskasteel' als één van de weinige hoeves in de wederopbouwperiode voorzien van elektriciteit die het zelf produceerde. Dit vormde een voorwaarde voor een verregaande mechanisering, en daarmee de vermindering van het zware labeur op de hoeve. Met een *Lister*-motor en een alternator werd elektriciteit geproduceerd voor de aandrijving van tal van machines, zoals de nog bewaarde melkmachine en het luiwerk. Overbrengingsassen in de machinekamer en het melkhuis getuigen nog van de productie en aanwending van elektriciteit. Ook de automatische watervoorziening van de drinkbakken in de diverse stallen vanuit grote waterreservoirs op de zolders werd gepromoot in het modelboek. Van deze nu verdwenen installatie is minimaal één waterreservoir boven de koeienstal bewaard.

Een ingenieuze technische innovatie vormt ook het smalspoornet voor het voederen van de dieren en de mestafvoer dat op de hoeveconfiguratie is geënt. Smalsporen, met in totaal een indrukwekkende lengte, verbinden de voeder- en machinekamer via het erf met de koeienstal, de paardenstal en de kalverstal, en via de lange gang met de varkensstal. Via wissels op het erf en in de gang werd de rijrichting van de verdwenen wagonnetjes veranderd. Zoals aangegeven op de wissels werd het smalspoornet kort na de Eerste Wereldoorlog vervaardigd door de Brusselse firma R. Eraers & Cie,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

de modelhoeve 'Boskasteel' in het kader van de wederopbouw, Kattestraat 18, Langemark-Poelkapelle (Poelkapelle), bekend ten kadaster: Langemark-Poelkapelle, 3de afdeling, sectie B, perceelnummer 410/6X.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° culturele waarde;
- 2° historische waarde;
- 3° architecturale waarde;
- 4° technische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De modelhoeve van 1924 is aan de westzijde toegankelijk via een dreef van ongeveer 50 meter. Een statige toegang met in donkere kleur geschilderde ijzeren hekken tussen bakstenen pijlers verschaft toegang tot de dreef en de hoeve. De verzorgde hekken zijn gevat tussen zes vierkante pijlers: de twee uiterste pijlers staan op de rooilijn, de vier overige staan dieper in op één lijn. Lage, kwartcirkelvormige muurtjes met ijzeren hekken tussen I-profielen verbinden de pijlers op de rooilijn en de hoekpijlers dieper in. Tussen de hoek- en de middenpijlers zijn voetgangerspoortjes voorzien. Tussen de middenpijlers – met natuurstenen schampstenen – is er een brede doorrit voor voertuigen. De pijlers zijn uitgewerkt met schuin oplopende steunberen met afzaten, en afgedekt met similstenen dekstenen. Een tweede oprit ten zuiden van de hoeve ontsluit de achterkant van de schuur en de varkensstal. De dreef kent een rijbeplanting met vijf notelaars (okkernoot). Bij de aansluiting van het erf op de dreef staan twee opgaande esdoorns. De dikste boom, dicht bij de woning, is 60 tot 70 jaar oud. Het jongere exemplaar, dicht bij de schuur, is later aangeplant omwille van de symmetrie. Ten noorden en ten zuiden van de dreef is het hoeveperceel ingenomen door grasland.

Vanaf de dreef ontstaat er een zichtas op het rechthoekige erf, dat aan de noord-, oost- en zuidzijde omsloten is door een U-vormige, gesloten hoeveconfiguratie. Woonfunctie, stallen, voederproductie en opslagruimte zijn geïncorporeerd in één groot gebouw. De haakse noordvleugel herbergt van west naar oost: de herenwoning van twee traveeën onder hoger zadeldak met afsluitende zijtuitgevel, het lagere volume van twee smalle traveeën op achteruitspringende rooilijn met toegang voor de landbouwer en de koeienstal van vier traveeën onder hoger zadeldak. Deze stal is opnieuw op dezelfde rooilijn als het huis geplaatst. De asymmetrische oostvleugel – ingesloten tussen de noord- en de zuidvleugel – herbergt van noord naar zuid: het melkhuys van twee smalle traveeën onder lager zadeldak, de voeder- en machinekamer van drie traveeën, op vooruitspringende rooilijn en gevat onder een haaks, hoger zadeldak, en de paardenstal van vier traveeën, opnieuw onder lager zadeldak. De haakse zuidvleugel herbergt van oost naar west: de tweeledige kalverstal van twee traveeën (erfzijde) onder een hoger en een lager zadeldak en de schuur met geïncorporeerd koets- en wagenhuis van vier traveeën, gevat onder een hoger zadeldak met afsluitende zijtuitgevel. Achter de beeldbepalende U-vormige configuratie bevindt zich de langgestrekte varkensstal. Deze ruime stal staat via een gang in verbinding met de voeder- en machinekamer in de oostvleugel van de U-vorm.

De hoeve is opgetrokken in rode baksteenbouw. Het metselwerk is voorzien van metalen rechte en halfcirkelvormige muurankers, deze laatste in de top van de tuitgevels. Op meerdere plaatsen zorgen geperforeerde metalen roosters in baksteenvorm voor verluchting. De zadeldaken zijn gedekt met rode mechanische pannen. De hoeve was reeds van bij de bouw grotendeels voorzien van goten. Bij het huis en het lager volume met deur voor de landbouwer (erfzijde) is de korte, rechte dakoverstek voorzien van beplankte bakgoten. Bij de geknikte dakoverstek van de nutsgebouwen zijn er zinken hanggoten. Op diverse plaatsen zijn de gietijzeren onderstukken van de oorspronkelijke regenpijpen nog bewaard.

Het uitgekiende U-vormige grondplan met onderscheiden woon-, stal-, productie- en bergfunctie resulteert in een afwisseling van brede en smalle volumes, gerelateerd aan de hoogte van de daken. Kenmerkend voor de regionalistische baksteenarchitectuur is dit dakenspel voorzien van sierlijk uitgewerkte tuitgevels. De tuitgevels met aandaken en vlechtingen kragen uit op getrapte schouderstukken, die soms aansluiten op de steunberen van de (erf)gevels. De tuitgevels verrijken de tussengevels (die meestal een andere functie aangeven), of sluiten als zijgevel een haakse vleugel af. Uiteraard springen deze laatste tuitgevels nog meer in het oog. Vanaf de dreef spelen de brede, westelijke zijgevels die de noordvleugel (herenwoning) en de zuidvleugel (schuur met geïncorporeerd koets- en wagenhuis) afsluiten, een erg beeldbepalende rol. Dit is ook het geval voor de tuitgevel die de voeder- en machinekamer in de asymmetrische oostvleugel accentueert. De machinekamer vormde het hart van het veeteeltbedrijf, en is ingeplant op een

vooruitspringende rooilijn en gevat onder een haaks zadeldak met tuitgevel met superpositie van poort, laadvenster en hijskap. Ook de dakvelden worden geritmeerd door de gelijkaardige tuitgevels van de dakvensters. Alleen al aan de erfzijde zijn er tien dakvensters. De hoogte van deze tuitgevels is afgestemd op de hoogte van het dakveld waarin ze geplaatst zijn. Tussen de diverse hogere en lagere tuitgevels ontstaat een subtiel spel van zichtlijnen. In de achtergevels zijn er, één uitzondering niet te na gesproken, enkel dakvensters bij de herenwoning en de koeienstal. Ook aan de achterzijde zijn de oostelijke zijgevels van de koeien- en de kalverstal voorzien van opvallende tuitgevels, die door hun hoogte ook een beeldbepalende rol spelen vanaf de erfzijde. De tuitgevels zijn ter hoogte van de aandaken afgelijnd met een kopse laag. De schouder- en topstukken zijn voorzien van natuur- of similistenen dekstenen. De daknokken worden ook gemarkeerd door een aantal bakstenen schoorstenen. De zijtuitgevels van de herenwoning en van het koets- en wagenhuis vormen elkaars spiegelbeeld. Het baksteenmetselwerk van de geveltoppen is uitgewerkt met een sierlijke nis, geïnspireerd op de zogenaamde Brugse travee. Telkens zijn de drie gekoppelde zoldervensters in een sierlijke nis met gebogen lijnen verbonden met het kleine en smalle register daarboven. De nissen zijn afgelijnd met strekse profielbakstenen.

De gevels van de U-vormige hoeveconfiguratie worden afwisselend geritmeerd door korfbogige deuren en laadluiken, en rechthoekige vensters en schuifpoorten. Deze laatste zijn gevat onder geschilderde houten lateien en ontlastingsbogen, waarvan de (gedrukte) korfboogvorm afgeboord is door strekse bakstenen. In de interieurs zijn echter ook ijzeren I-profielen als latei gebruikt. De onderdorpels van de vensters zijn in blauwe hardsteen. Ook de dakvensters met tuitgevels – ingevuld met rechthoekige vensters of korfbogige laadluiken – hebben een ritmerende werking, zowel voor de gevels als voor de dakvelden. De zijgevels van de noord- en zuidvleugels zijn bijkomend geritmeerd door steunberen. Ook de erf- en achtergevels van de herenwoning en de koeienstal zijn geritmeerd door steunberen. Bij de varkensstal zijn de rechthoekige muuropeningen gevat onder betonnen latei, bij de uitloopluikjes bijkomend met kopse ontlastingsboog. Verder zijn er bij deze stal getoogde muuropeningen.

Het originele, in donkere kleur geschilderde houtwerk van poorten en deuren is grotendeels bewaard. Het betreft onder meer beplankte korfboogpoorten, -deuren en -laadluiken op een opgeklampt kader. Laaddeuren en -luiken geven toegang tot de zolders van onder meer de voeder- en machinekamer, de paarden- en de kalverstal. Kenmerkend zijn ook de schuifpoorten bij de koeienstal en de kalverstal, met ijzeren rails en wieljes. De tegenover elkaar gelegen schuifpoorten van deze stallen bieden doorgang aan het smalspoor. Ook de schuur is aan de erfzijde voorzien van een schuifpoort. Ook de schuurpoorten bewaren het opgeklampte kader met beplanking.

De oorspronkelijke 'huisvensters' zijn bewaard bij het lager volume met deur van de landbouwer (erfzijde, met houten luiken) en de dakvensters van de herenwoning, genoemd lager volume en de koeienstal. Het betreft geschilderde vensters met twee vleugels en grote roedeverdeling. Een aantal kenmerkende langgestrekte, tweeledige stalvensters zijn nog bewaard. Twee voorbeelden hiervan zijn in hun volledigheid bewaard in de erfgevel van de koeienstal: het in donkere kleur geschilderde rechthoekige vensterkader met zware middenstijl is ingevuld met contrasterend bleek geschilderde vierkante vleugels met vierkante roedeverdeling. In de achtergevels van de koeienstal, de kalverstal en mogelijk ook de paardenstal zijn enkel de houten rechthoekige vensterkaders met zware middenstijl bewaard. In de geveltop van de zijtuitgevel van het schuurvolume met koets- en wagenhuis zijn twee dergelijke 'stalvensters' volledig bewaard.

Aan de erfzijde liggen rond de gebouwen gecementeerde stoepen met vierkant tegelmotief. De stoep langs de oostvleugel is doorsneden door een metalen smalspoor. In een kruispatroon verbindt dit smalspoor de koeienstal, de paardenstal en de kalverstal via het erf met de voeder- en machinekamer. De gietijzeren wissels of draaischijven – eveneens met vierkant motief – voor de poort van de voederkamer en voor de staldeur van de paardenstal zorgden ervoor dat de verdwenen voeder- of mestwagonnetjes van rijrichting konden veranderen. Het smalspoor ontsluit ook de voederkamer, van waaruit het via de verbindings- of voedergang

doorloopt naar de achterliggende varkensstal, en via een wissel ook in deze stal. De sporen zijn bewaard in de koeien-, kalver en varkensstal, en als negatieve 'afdruk' in de paardenstal. Het smalspoor en de wissels waren, zoals de in cirkelvorm aangebrachte bedrijfsnaam op de wissels aantoonde, vervaardigd door de Brusselse firma R. Eraers & Cie.

De brede en hoge herenwoning wordt gekenmerkt door een brede zijgevel van vier traveeën. Deze gevel is erg beeldbepalend omdat hij de noordvleugel aan de westzijde afsluit. Het korfboogportaal in het midden is geflankeerd door een rechthoekige erker onder leien schilddak (links) en twee venstertraveeën met smalle bakstenen tussenpenant (rechts). De in donkere kleur geschilderde houten deur is voorzien van een beglaasd bovendeel met contrasterend bleek geschilderde kleine roedeverdeling. Boven de deur is een beglaasd nisje met Heilig Hartbeeld uitgespaard in het metselwerk. De geveltop is uitgewerkt als tuitgevel met aandaken en vlechtingen. De getrapt uitkragende schouderstukken in baksteen sluiten aan op de schuin oplopende steunberen met bakstenen afzaat, die de langse erf- en achtergevel afboorden. De geveltop is uitgewerkt met een sierlijke nis, die de gekoppelde zoldervensters in een gebogen lijn verbindt met het kleine en smalle register met venstertje daarboven. De langse erfgevel (twee traveeën) van de herenwoning is links en rechts afgelijnd door steunberen. Boven de penant tussen de twee rechthoekige vensters is het dakvenster met tuitgevel ingeplant. Aan de onderzijde van de linker steunbeer is een metalen hoogtemerkteken van het Militair Cartografisch Instituut aangebracht, daterend uit het interbellum.

Ten oosten van de herenwoning sluit een lager volume (twee verdiepte traveeën) met deur voor de landbouwer en het personeel aan. Deze gevel is opengewerkt door een korfboogdeur en een rechthoekig venster onder houten latei en korfbogige ontlastingsboog. Het oorspronkelijke geschilderde houtwerk is bewaard: hetzelfde type deur als bij de herenwoning, en een tweeledig venster met grote roedeverdeling en beplankte luiken. Deze deur en venster zijn gevat onder een breed metalen I-profiel met rozetvormige bouten. Boven de deur en het venster is er een dakvenster met tuitgevel. De achtergevels van herenwoning, lager volume en koeienstal liggen – in tegenstelling tot de erfgevel – op dezelfde rooilijn. De dakvelden aan de achterzijde (met enkele bewaarde ijzeren dakvlakramen) worden geritmeerd door vijf dakvensters met tuitgevel: één bij de herenwoning, één bij het lager volume en drie bij de koeienstal.

De imposante neo-renaissanceschouw in het interieur van de herenwoning is opgebouwd uit geschilderd beton. De schouwwallen zijn drieledig opgebouwd met een geleed vierkant voetstuk, een zuil en consolestenen die de schouwbalk dragen. De basis van de gecanneleerde zuil is voorzien van een rijk uitgewerkt relief met bladmotieven en een embleem met figuur. De voluutvormige consolestenen zijn aan de zijkant voorzien van een bladmotief en frontaal van een leeuwenkop en acanthusbladeren. De schouwbalk is rijk versierd met een allegorische voorstelling van hoenders en twee antieke gehelmde figuren die het centrale medaillon met vrouwenhoofd in profiel vasthouden. De eigenlijke schouwmond is gemetseld in een patroon van kleine rode en gesmoorde sierbakstenen. Meerdere geschilderde en geprofileerde paneeldeuren met oorspronkelijk hang- en sluitwerk zijn gevat in dito deurstijlen. De bovendelen van deze deuren zijn uitgewerkt met een drieledig bovenlicht in gehamerd glas. Op de zolder van de herenwoning bevond zich oorspronkelijk een waterreservoir met een inhoud van 3000 liter die permanent door een elektrisch aangedreven pomp met steenputwater werd bevoorradt (het is niet bekend of dit waterreservoir bewaard is). De overloop in het dakvlak aan de erfzijde is nog bewaard.

Ten oosten van het lagere volume met deur voor de landbouwer sluit de koeien- of melkveestal aan. Het hoge en brede volume – met een grote overspanning – heeft een even hoge nok als de herenwoning, en is opnieuw op dezelfde rooilijn ingeplant. Het imposante zadeldak is gevat tussen twee zijtuitgevels met schouderstukken, aandaken en vlechtingen (ten westen tussengevel met het lagere volume, ten oosten eindgevel). Tegen de zuidoostelijke muur van dit volume is het lagere melkhuis (oostvleugel) aangebouwd. De symmetrisch opgevatte erfgevel is geritmeerd door twee steunberen. Links sluit de steunbeer aan bij de linker zij- of tussengevel. De rechter steunbeer (in het midden) deelt de erfgevel in twee delen op: links en rechts van deze steunbeer spiegelen zich langgestrekte stalvensters

met oorspronkelijk houtwerk en beplankte schuifpoorten met metalen rail en wielen. Het tweeledige houten vensterkader met zware middenstijl is ingevuld met vensters met vierkante roedeverdeling. Aansluitend op de muurdelen tussen schuifdeur en venster doorbreken twee dakvensters met tuitgevel en getrapte schouderstukken het dakveld. Ook de achtergevel van de koeienstal is bijna symmetrisch opgevat. Steunberen verdelen de gevel in drie even lange traveeën. In de twee linker traveeën zijn langgestrekte stalvensters ingebracht, met bewaarde houten vensterkaders met zware middenstijl. In de rechter travee zijn nog sporen van een korfboogpoortje onder strek. De oostelijke brede zijgevel van de koeienstal is uitgewerkt met tuitgevel.

In het interieur van de koeienstal zijn achter recent isolatiemateriaal de bakstenen of betonnen troggewelven op ijzeren I-profielen bewaard. Omwille van de breedte van de overspanning worden de gewelven ondersteund door een ijzeren I-balk op dito ronde pijlers. Ook het smalspoor in de betonnen vloer met vierkant tegelmotief is grotendeels bewaard. Een originele paneeldeur met beglaasd bovenlicht gaf vanuit de koeienstal toegang tot het links aansluitende lagere volume. De kapconstructie van de koeienstal bestaat uit houten spantbenen met makelaar, trekbalen en schuine schoren. De trekbalen zijn samengesteld uit twee balken die met ijzeren bouten vergaard zijn. Boven een zolderkamer, toegankelijk via paneeldeur, is een mogelijk betonnen waterreservoir bewaard.

Aan de noordzijde van de oostvleugel is het melkhuis ingeplant, waarvan het lagere zadeldak haaks op dat van de koeienstal staat. De erfgevel van twee traveeën is opengewerkt door een rechthoekig venster onder houten latei en korfbogige ontlastingsboog en een korfboogdeur. De deuropening is ingevuld met een geschilderde opgeklampte deur. Het dakveld is opengewerkt door een dakvenster met tuitgevel. In de achtergevel is het melkhuis ingeplant op de rooilijn van de voeder- en machinekamer. Op de bovenverdieping wordt deze gevel gekenmerkt door een halve bouwlaag onder plat dak. Een dakvenster met tuitgevel maskeert als schermgevel dit plat dak.

Aan de binnenzijde van de erfgevel verbindt een gang het melkhuis met de koeienstal. Deze met deuren afgesloten tussenruimte hield als hygienische buffer de stallucht buiten. Tussen deze gang en het eigenlijke melkhuis is het oorspronkelijke geschilderde houtwerk bewaard: een beplankte schuifpoort met ijzeren rails en wieljes en een houten binnenraam met schuifvenster en rechthoekige roedeverdeling. Dit binnenraam verlicht het eigenlijke melkhuis, samen met nu dichtgemaakte buitenvensters aan de noordoostzijde. In het melkhuis is de cementtegelvloer in zwart-witpatroon deels bewaard. De bakstenen aantrede van een trap verwijst nog naar de gesupprimeerde zuivelkelder. Betonnen en bakstenen troggewelven op ijzeren I-profielen overspannen de ruimte. De originele melkmachine, met motor met vangwiel geplaatst op een betonnen blok, en enkele overbrengingsassen verwijzen nog naar de verregaande mechanisering. De kapconstructie boven het melkhuis bestaat uit houten spantbenen met makelaar, trekbalen en schuine schoren, die met blokkelen in de muur verankerd zijn. De trekbalen en de blokkelen zijn samengesteld uit twee balken die met ijzeren bouten vergaard zijn. Tegen de achtergevel van deze zolder sluit een ruimte onder plat dak aan, waarin vroeger de batterijen voor de elektriciteitsproductie waren opgesteld. Betonnen of natuurstenen blokken in de hoeken van deze ruimte geven nog de plaats van de verwijderde installatie aan.

Rechts van het melkhuis is de voeder- en machinekamer ingeplant op een vooruitspringend grondplan. Het beeldbepalende risaliet van de erfgevel loopt op in een brede tuitgevel, uitkragend op getrapte schouderstukken. Opklimmende muurankers dateren deze ruimte en bijgevolg de gehele hoeve "1/9/2/4". De centrale korfboogpoort wordt geflankeerd door langgestrekte vensters. Boven de poort steekt een korfbogige laaddeur, die wordt geflankeerd door vierkante vensters. De geveltop is gemarkeerd door een klein rechthoekig venster met erboven een hijskap met houten beplanking. De beplankte poort met twee vleugels en de laaddeur op opgeklampt kader zijn bewaard. Ook de achtergevel van de voeder- en machinekamer is ingeplant op een vooruitspringend grondplan. Op de begane grond sluit de verbindings- of voedergang naar de varkensstal aan, die gevat is onder een plat dak. In de zuidoosthoek is een beluikt rechthoekig raam onder korfbogige ontlastingsboog bewaard. Op de zolderverdieping is de tuitgevel uitgewerkt zoals aan de erfzijde. Een korfboogpoort geeft

toegang tot het plat dak van genoemde verbindingsgang. Deze deur is geflankeerd door twee kleine rechthoekige venstertjes onder korbogige ontlastingsboog. De geveltop wordt gemarkeerd door een klein rechthoekig venstertje onder korbogige ontlastingsboog. De beplankte poort met twee vleugels op opgeklampt kader is voorzien van een beglaasd bovendeel met kleine roedeverdeling. Ook het houtwerk van de venstertjes is bewaard met gelede roedeverdeling.

Het interieur van de voeder- en machinekamer met witgekalkte muren is overwelfd door dito betonnen troggewelven op ijzeren I-profielen. De gewelven worden ondersteund door een ijzeren I-balk op dito ronde pijlers. De voederkamer is via binnendeuren zowel verbonden met het melkhuys als met de achterliggende verbindings- of voedergang die naar de varkensstal leidt. Een houten steektrap in de zuidoosthoek leidt naar de zolder. Met een intussen verdwenen *Lister*-motor en een alternator werd elektriciteit opgewekt. Overbrengingsassen verwijzen nog naar de overbrenging van zowel elektrische als mechanische drijfkracht. Zo werd het luiwerk met luis en drijfwielen dat zich nog altijd op de zolderverdieping onder de nok bevindt, elektrisch aangedreven. Een houten zolderluik in het midden van de voeder- en machinekamer geeft aan langs waar opgezakte grondstoffen werden opgehesen of neergelaten. Het smalspoor doorsnijdt de betonnen vloer van de voeder- en machinekamer vanaf de poort aan de erfzijde tot de verbindings- of voedergang naar de varkensstal, waarin het spoor verderloopt. Een aantal rechthoekige vensters onder ijzeren I-balk zijn bewaard, ingevuld met houten ramen met grote roedeverdeling. De kapconstructie van de voeder- en machinekamer bestaat uit houten spantbenen met makelaar, trek balk en blokkelen. De trek balken en de blokkelen zijn samengesteld uit twee balken die met ijzeren bouten vergaard zijn.

De bakstenen verbindings- of voedergang onder plat dak is aan de binnenzijde overwelfd door bakstenen troggewelven op ijzeren I-profielen. Het smalspoor is op het einde van de voedergang naar de varkensstal voorzien van een wissel om de rijrichting van de wagonnetjes te wijzigen. Het smalspoor loopt vanaf de wissel enkele meter door in zowel noordelijke als oostelijke richting.

Ten zuiden van de voeder- en machinekamer herbergt de oostvleugel de paardenstal van vier traveeën. Deze stal is gevat onder een lager zadeldak, haaks op het zadeldak van de voeder- en machinekamer. De erfgevel wordt gekenmerkt door alternerende korbogige deuren en rechthoekige vensters onder korbogige ontlastingsbogen, met van links naar rechts de deur van het geïncorporeerde buitentoilet, een venster, de deur van de paardenstal en een langgestrekt stalvenster. Twee dakvensters met tuitgevel onderbreken het dakvlak. Ze zijn ingevuld met een vierkant raam en een korbogig laadvenster. Het geschilderde houtwerk van de deuren is bewaard. Lichtgleuven karakteriseren de toiletdeur, terwijl de staldeur uit twee delen bestaat.

Het witgekalkte interieur is herkenbaar als de vroegere paardenstal. De in de muur uitgespaarde voederbakken worden gemarkeerd door nissen. De ligbedden in klinkers zijn nog aanwezig. In de achtergevel zijn stalvensters bewaard onder ijzeren I-profiel. In de betonnen vloer met vierkant tegelmotief is een negatieve 'afdruk' van het smalspoor bewaard. Betonnen troggewelven op ijzeren I-profielen overspannen de paardenstal, ondersteund door een ijzeren I-profiel. De kapconstructie boven de paardenstal bestaat uit houten spantbenen met makelaar, trek balk en blokkelen. De trek balken en de blokkelen zijn samengesteld uit twee balken die met ijzeren bouten vergaard zijn.

Het oostelijke deel van de zuidvleugel wordt ingenomen door de kalverstal, die alternerend gevat is onder een hoger en een lager dak. Het hogere zadeldak zit tussen zijtuitgevels met schouderstuk (eindgevel en tussengevel). Het lagere dakvlak is aan de erfzijde opengewerkt door een dakvenster met tuitgevel. In deze gevel steken een beplankte schuifpoort met ijzeren rails en wieljes, en een langgestrekt stalvenster. De achtergevel en de oostelijke zijgevel van de kalverstal zijn opengewerkt door enkele langgestrekte stalvensters, deels met bewaarde geschilderde vensterkaders met zware middenstijl. In de geveltop van de sierlijke oostelijke zijtuitgevel steken een korbogig laadvenster onder strek en daarboven een klein rechthoekig venstertje onder korbogige ontlastingsboog. De beplankte laaddeur met beglazing met kleine roedeverdeling is bewaard.

De schuifpoort aan de erfzijde van de kalverstal geeft toegang tot een centrale dwarsgang, die de ruimte opdeelt in een stal voor de jongste dieren en één voor de oudere dieren. De bakstenen troggewelven op ijzeren I-profielen zijn bewaard. Onder de recent ingebrachte vloerroosters (zonder erfgoedwaarde) zijn de betonnen vloer en het smalspoor bewaard. De kapconstructie boven de kalverstal bestaat uit houten spantbenen met makelaar, trek balk en blokkelen. De trek balken en de blokkelen zijn samengesteld uit twee balken die met ijzeren bouten vergaard zijn.

Het westelijke gedeelte van de zuidvleugel met kleine dwarsschuur en koets- en wagenhuis is opnieuw gevat onder een hoger zadeldak, dat afgeboord wordt door twee brede zijtuitgevels (tussengevel en eindgevel) met schouderstukken. De erfgevel wordt bepaald door een hoge, dubbele schuifpoort met klinket, rechts daarvan een recente garagepoort, een deur naar en een korfboognis van het koets- en wagenhuis. De blauwhardstenen onderdorpel in deze nis wijst erop dat de vensteropening oorspronkelijk is. Het dakvlak wordt geritmeerd door twee dakvensters met tuitgevel, met boven de schuurpoort (links) een rechthoekig venster en boven het wagenhuis (rechts) een korfboogluik met bewaard houten laadluik. In de brede westelijke zijgevel zijn de drie deels dichtgemetselde korfboogpoorten voor de toegang van wagens en koetsen nog afleesbaar. Ook zijn een aantal natuurstenen schampstenen bewaard. De geveltop is uitgewerkt met een sierlijke nis, die de gekoppelde zoldervensters in een gebogen lijn verbindt met het smalle, blinde vensterregister daarboven. Aan de onderzijde is de nis afgeboord door blauwhardstenen onderdorpels.

De achtergevel van het schuurvolume is ingeplant op een vooruitspringende rooilijn. In de linker travee geeft een korfboognis het koets- en wagenhuis aan. De invulling van deze nis met metselwerk en een rechthoekig, langwerpig venster onder geschilderde houten latei is oorspronkelijk. De kenmerkende hoge dubbele schuurpoort met klinket is gevat onder een verhoogde dakoverstek, die ter hoogte van de deels vrijstaande zijgevel afgeboord is door een trapgevel met natuur- of similistenen afdekstenen. Rechts van de schuurpoort sluit een verjongende steunbeer met bakstenen afzaat aan. De oorspronkelijke, rechthoekige garagepoort, links van de schuurpoort, is nog afleesbaar aan de kopse baksteenlaag en de bewaarde rail voor een schuifpoort.

De kapconstructie van de schuur bestaat uit houten spantbenen met makelaar, trek balk en schuine schoren. De trek balken zijn samengesteld uit twee balken die met ijzeren bouten vergaard zijn. Op de zolder boven de garage in de achtergevel is een metalen reservoir bewaard. Het wagen- en koetshuis met witgekalkte muren is overwelfd door dito bakstenen of betonnen troggewelven op ijzeren I-profielen. Omwille van de breedte van de overspanning worden de gewelven ondersteund door een ijzeren I-balk.

De achterin gelegen moderne varkensstal dateert reeds van bij de bouw van de modelhoeve circa 1924. Het lange bakstenen volume van ongeveer 48 meter lang bij 10 meter breed is gevat onder een laag zadeldak. De liggers van de kapconstructie die aan de buitenzijde van de zijgevels doorlopen, wijzen op de oorspronkelijke overkraging van dit dak. De dakbedekking in rode mechanische pannen is voorzien van ijzeren dakvlakraampjes. De rechthoekige muuropeningen zijn gevat onder betonnen latei. Bij de uitlooptuikjes voor de varkens, onderaan in de langse gevels, is er bijkomend een korfbogige ontlastingsboog in baksteenkoppen. De meeste luikjes zijn gekoppeld met een betonnen penant. In de zijgevels geven schuifdeuren met ijzeren rails en wieltjes toegang tot de varkensstal. Aan de noordzijde, ter hoogte van de verbindings- of voedergang, is de oorspronkelijke beplankte deur op opgeklampt kader bewaard. De gevelvelden van de zijgevels zijn opengewerkt met getoogde (laad)deuren, geflankeerd door kleine getoogde venstertjes.

De varkensstal met witgekalkte muren is overwelfd door dito betonnen troggewelven op ijzeren I-profielen. De gewelven zijn aan weerszijden van de centrale voedergang geschraagd door ijzeren I-balken op bakstenen pijlers. Onder de recente vloerroosters (geen erfgoedwaarde) zijn de oorspronkelijke voeder- en drinkbakken en het smalspoor bewaard. De eenvoudige kapconstructie bestaat uit houten spantbenen met makelaar, trek balk en blokkelen.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Indien mogelijk gaat bewaren voor op vernieuwen;
- 2° de architectuur, de typologie, de volumewerking en de vormtaal van de hoeveconfiguratie met statige toegang, U-vormig gesloten hoofdgebouw, achterliggende varkensstal en verbindingsgang tussen U-vorm en varkensstal dienen herkenbaar en leesbaar te blijven. Deze herkenbaarheid en leesbaarheid kunnen eventueel versterkt worden. Dit kan onder meer door de sloop van de later ingebrachte constructies die de ruimte ten oosten van de oostvleugel van de U-vorm aan beide zijden van de verbindingsgang naar de varkensstal innemen;
- 3° een herbestemming van de hoevegebouwen, afgetoetst aan de stedenbouwkundige randvoorwaarden, is mogelijk, op voorwaarde dat de nieuwe functie(s) de draagkracht van de gebouwen niet overschrijden. Een herbestemming mag geen negatieve impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken. Bij onderhoud, restauratie of eventuele herbestemming moet rekening gehouden worden met de erfgoedelementen en -kenmerken van de wederopbouwvolumes (zowel het interieur als het exterieur), de erfaanleg en het hoeveperceel met statige toegang en houtige beplantingen met erfgoedwaarde;
- 4° de hoevegebouwen worden gekenmerkt door een verzorgd baksteenmetselwerk in rode baksteen uit de wederopbouwperiode. Het gebruik van een identiek type baksteen en de inzet van vakmenschap zijn van groot belang bij het onderhoud of de restauratie van het metselwerk en het eventueel wegwerken van latere ingrepen. Er dient ook aandacht uit te gaan naar een correct (aanvullend) historisch voegwerk, bij voorkeur een kalkmortel of een lichte bastaardmortel;
- 5° bij de verbindingsgang tussen de U-vormige hoeveconfiguratie en de varkensstal situeren de erfgoedelementen en -kenmerken als basis voor de erfgoedwaarden zich voornamelijk in het interieur (vloer met smalsporen en wissels, gewelven). Rekening houdend met het minder specifieke metselwerk en de slechte toestand ervan wordt de beheersdoelstelling bij het exterieur van deze gang geformuleerd als het behoud van het volume. Hierbij kan eventueel afgeweken worden van beheersdoelstelling 4°;
- 6° bij de varkensstal kan er, gezien de minder beeldbepalende ligging ten oosten van de U-vormige hoeveconfiguratie en rekening houdend met de erg slechte toestand en de grote oppervlakte van de bedaking, geopteerd worden voor een andere dakbedekking dan de bestaande in evenwel een vergelijkbare rode kleur;
- 7° het terug openmaken van gedichte oorspronkelijke muuropeningen of het dichtmaken van later ingebrachte muuropeningen in een verzorgd historisch baksteenmetselwerk is mogelijk. Bewaarde bouwsporen vormen hiervoor het uitgangspunt, in combinatie met fotomateriaal en ontwerpplannen van de hoeve uit de wederopbouwperiode;
- 8° het oorspronkelijke houtwerk van de hoevegebouwen is gedeeltelijk bewaard. Waar het oorspronkelijke houtwerk niet bewaard is, kan bij een eventuele restauratie geopteerd worden voor een historisch herstel van het houtwerk. Het nog bewaarde houtwerk van poorten, deuren, vensters, luiken en dakoverstek vormt hiervoor het uitgangspunt, in combinatie met fotomateriaal en ontwerpplannen van de hoeve uit de wederopbouwperiode. Kleurenonderzoek op de oorspronkelijke elementen verdient aanbeveling om de oorspronkelijke kleurstelling van het houtwerk aan te tonen. Deze kan dan eventueel het uitgangspunt vormen voor het (her)schilderen van het bewaarde houtwerk en van het naar historisch model gereconstrueerde houtwerk;
- 9° ook voor de erfaanleg is de algemene doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Hierbij dient aandacht uit te gaan naar behoud, onderhoud en eventueel herstelling en restauratie van de gecementeerde stoepen met tegelmotief, de metalen smalsporen en dito wissels. Bij een eventuele herinrichting van de rest van het erf verdient een landelijke erfaanleg aanbeveling;
- 10° ook voor het interieur van de hoevegebouwen is de algemene doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Voor de houten deuren en de betonnen schouw in de

- herenwoning verdient kleurenonderzoek aanbeveling. Dit kan de oorspronkelijke kleurstelling aantonen en bijgevolg eventueel het uitgangspunt vormen voor het (her)schilderen ervan. In de interieurs van de nutsgebouwen dient aandacht uit te gaan naar behoud, onderhoud en eventueel herstelling en restauratie van de betonnen vloeren met tegelmotief, de metalen smalsporen en dito wissels;
- 11° voor de kalverstal en de varkensstal verdient het aanbeveling om de later ingebrachte vloerroosters te verwijderen, zodat de oorspronkelijke vloer met bewaarde smalsporen weer zichtbaar wordt. Bij de varkensstal dient ook de structuur met oorspronkelijke voeder- en drinkbakken die daarbij aan het licht komt leesbaar en herkenbaar te blijven. Dit laatste kan eventueel gebeuren door een aantal van deze voeder- en drinkbakken exemplarisch in situ te bewaren;
- 12° ook voor het grasland is de algemene doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Bij een eventuele herinrichting van het erfperceel dienen het open karakter en de bewaarde erfgoedelementen het uitgangspunt te vormen. Tevens dient een sterke vertuining vermeden te worden;
- 13° ook voor de statige erftoegang met ijzeren hekken en bakstenen pijlers is de algemene doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Voor het verzorgde baksteenmetselwerk wordt verwezen naar beheersdoelstelling 4°;
- 14° ook voor de houtige beplantingen met erfgoedwaarde, met name de dreef met notelaars en de esdoorns bij de aansluiting van het erf op de dreef is de algemene doelstelling van de bescherming het behoud van de erfgoedelementen en -kenmerken die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Deze bomen dienen zo lang mogelijk in stand gehouden te worden. Na afsterven van de stambasis wordt voorzien in gelijktijdige vervanging door nieuwe aanplanting. Bij de notelaars kan hierbij best geopteerd worden voor dezelfde soort. Bij de esdoorns kan er ook geopteerd worden voor een andere geschikte soort, eigen aan een traditionele erfbeplanting (bijvoorbeeld okkernoot of linde). Het verdient ook aanbeveling om de later aangeplante platanen in de dreef opnieuw te vervangen door notelaars;
- 15° de opstanden van de later ingebrachte constructies (de constructies die de ruimte ten oosten van de oostvleugel van de U-vorm aan beide zijden van de verbindingsgang naar de varkensstal innemen, de loods en de aansluitende kippenstal op de zuidoosthoek van het hoeveperceel, de veranda aan de achterzijde van de herenwoning en het imkergebouwtje) worden niet mee opgenomen in de bescherming. De grond waarop deze constructies gebouwd zijn is evenwel mee opgenomen in de beschermingsperimeter. Beheersdoelstellingen 1 tot en met 14 gelden niet voor deze constructies;
- 16° de later ingebrachte constructies die de ruimte ten oosten van de oostvleugel van de U-vorm aan beide zijden van de verbindingsgang naar de varkensstal innemen, verstoren de herkenbaarheid en leesbaarheid van de hoeveconfiguratie uit de wederopbouwperiode. Het verdient dan ook aanbeveling om deze constructies te slopen. Een vervangende nieuwbouw op deze plaats, afgetoetst aan de stedenbouwkundige randvoorwaarden, is mogelijk. Bij een eventuele nieuwbouw wordt aanbevolen dat deze noch in schaal, noch in architectuur dominant is tegenover de hoeveconfiguratie uit de wederopbouwperiode. De muren van een eventuele nieuwbouw houden best afstand van deze van de hoevegebouwen;
- 17° de later ingebrachte loods en de aansluitende kippenstal op de zuidoosthoek van het hoeveperceel verstoren de herkenbaarheid en leesbaarheid van de hoeveconfiguratie uit de wederopbouwperiode weinig of niet. Bij een eventuele sloop ervan kunnen ze, afgetoetst aan de stedenbouwkundige randvoorwaarden, vervangen worden door constructies met een gelijkaardige schaalwerking. Er wordt aanbevolen dat deze noch in schaal, noch in architectuur dominant zijn tegenover de hoeveconfiguratie.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren. Specifiek voor houtig erfgoed betekent dit de fysische toestand van bomen en hun standplaats regelmatig controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen. Specifiek voor houtig erfgoed heeft dit zowel betrekking op de beplanting als op de standplaats ervan;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan daken en buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen, wegen, paden en groenaanleg;
 - d) het aanplanten, rooien, vellen, beschadigen en/of vervangen van bomen en struiken, en elke handeling die een wijziging van de standplaats en groeivorm van de bomen en de struiken, tot gevolg kan hebben;
 - e) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - f) het wijzigen van het (micro)relief;
 - g) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
 - h) het plaatsen van ondergrondse leidingen;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;

- e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

15 MEI 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS